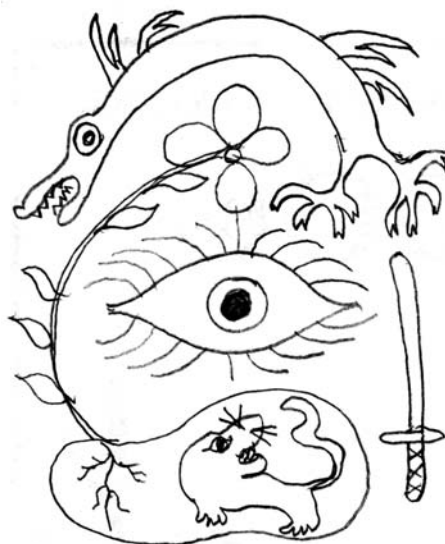

KAVICSOK

A kard és toll útja

KAVICSOK

*Ajánljuk
minden kard- és tollforgatónak*

Újév

Régi esztendő,
sírásod lett immáron
az idei év.

Mint hangban a csend
mint a fényben az éjjel
szó nem látható.

Ősök szava ég
bennem, benned, bennetek,
meddig száll a füst?

Együtt a körben -
ugyanúgy, mint tavaly is,
együtt ünneplünk.

Hóban és sárban
hófehér felsőben és
éjhakamában.

Hegyek aranya
bársonyos, vigasztaló
vég és új kezdet.

Írj számadást ma!
Készíts tervet holnapra!
Haladj utadon!

Újévkor én is
megfogadtam sok mindent,
de részeg voltam!

Nem érzem én még -
hipp-hopp itt a nyár - szívünk
a tóhoz vágyik.

Fényes szilveszter;
kutyák ugatása - a
petárdák zaja...

Új feladatok,
új csaták, új harcok: az
ifjúra várnak.

Jó tettek, álmok -
az életnek nektárja,
minden nap egy év.

Újév hajnalán
egy egyszerű csiburi
lelket megtisztít.

Mire kimondod:
tervezem a jövőmet,
az már a múlt lett.

Jutalmunk halál
egy útnak gyümölcse lesz.
Hajrá szamuráj!

Tavaszi

Cseresznyevirág,
tiszta lány nevetése
száll friss tavaszban.

Tavasszal látod
kis rügyek pattanását
virág születik.

Tavaszi illata
megtölti lelked, ahogy
kardod hüvelyét.

Varázslatos táj,
ahol százszor halhatsz meg:
Pilisszentlélek.

Két penge csendül
erő feszül erőnek
a néma csöndben.

Rozoga hídon
harcosok léptét zengi
tavaszi szellő.

Tükröt tartanak.
Magamat látom benne –
messze még a dan.

Kavicsok között
zsenge fűszál - hernyócska
pont ezt keresed?

Majomketrecben
a szépek, jók, okosak.
Ők valódiak.

Tízezer vágás
visszamenni a múltba
időgép nélkül.

Kime – kiai
nem megy? Gyakorold otthon
a tükör előtt!

Mester mosolya,
gyermek nevetése,
tavaszi szellő.

Csukott szemedre
illatos szírom pottyán
- én küldtem, sóhajts.

Csatából térve
lélekben felüdíthet
a békés otthon.

Madár dala száll,
rügy fakad és jég szakad:
jön tavaszi ár.

Harmat rubincsöpp
sáslevélen pihenő –
Láttál már ilyet?

Ego várából
katanával kitörni
Cseresznyevirág.

Készülődik már
kibúvó rügyeivel
az elmúlásra.

Verébfí tátog
enyém a világ? - kérdi,
aztán szomorú.

Félig érett rizs
gyűlik a paraszt kezén
ki viszi haza?

Szeppent fióka
okos baglyok körében
nem elég élni?

Pataknak vize
erős folyóvá duzzad.
Legyőzhetetlen!

Útcai koldus -
gazdag dáma, egy út két
végállomása...

Ébrednek majd, ha
bomlik cseresznyevirág
kardot fog kezem.

Víz kék sárkánya
kristályos habjaidból
új út születik.

Kezem simítja
gyönyörű szép testedet,
hullunk ég felé!

Kismadár szárnyad
a tenyeremben érzem:
csip – csip, közelebb.

Nyár

Érett barackot
darazsak hada száll meg,
íze, mint a méz.

Lelkem mélyében
él énem sötét része.
Mézbe folyt méreg.

Szerelem csak perc,
kardod örök társ, utad
végtelenjében.

Ha jól csinálod,
pengéden a fény zúg majd,
mint nyári villám.

Homokfal alján
kicsi bogár ücsörög -
nem ás már tovább.

Takaród alól
kukucskálsz, a csillagok
nevetnek feléd.

Pici virág nő
izzadságcseppeimből
épített úton.

Harcolnál sassal,
küzdenél tigrissel, mersz
hibáiddal is?

Aranyló tónak
vizében tisztulnak meg
a szamurájok.

Egyszerű az Út!
A Szamurájok Útja
Torihoz visz.

Tó nyugodt tükre
egy szikrázó napsugár
fényhidat emel.

Társam kardjának
vigyázó ébersége
nyugodt álmot rejt.

Egy szelet kenyér
gyorsan morzsolódik el -
Mit eszünk holnap?

Kard villámot szór,
kis madárka terít rá
békés éneket.

Mily keveset ér
csöpp hangyák seregének
egy ember kardja.

Gondolat repked
hiába célzom tollal,
lapra nem tűzöm!

Tüzesen süt le
a nyári nap sugára...
Árnyékba lépek!

Szoríts, szoríts még,
illatod velem marad,
hogyan elengedhess.

Holdfény táncol ott,
a mélykék tónak tükrén,
hol próbát teszek.

És onnan velük
együtt megyünk majd oda,
égi edzésre.

Dühös nótát fúj
a tarlóról felzavart
tücsök zenekar.

Ősz

Öt ujj mily kevés,
ölni vagy simogatni,
pontosan elég.

Szél tépte fenyő
markolja szirt réseit,
húsége örök.

Gomolygó ködben
baljós négy lovas vágat.
Vár rájuk kardunk.

Teliholdat nem
üvölthetek: felhős ég
rejt előlem.

Harcos lépte döng
sötét éjben, lánymosoly
vezérlő fénye.

Lassan gördülő
könnycsepp viszkető csíkot
mar az arcomba.

Szerelem-templom
sudár tested, kedvesem,
új világot ad.

Gondolataim
szerte-szét szaladnak, egy
vágás megtalál.

Búzhódt városból
kutyám erdőbe vitt; vajh'
ki sétáltat kit!?!

Tokban a kardom.
Hogy ne lássam rozsdáját
éjjel forgatom.

Hulló falevél
betakarja az erdőt -
álmodik a föld.

Pergő szavaim
úgy vágnak, mint a penge -
lélemben testben.

Vihar fekete
függönye mögött – tudom –
Jin Jangra talál.

— ●●● —

Aranyló édes
keserű füveiből
zöld fenyő csillan.

— ●●● —

Nézem arcodat -
két csillag tekint ott rám.
Mennyei béke...

- 34 -

Tatami, ostor
a csanoju békéje
kétarcú kami.

— ●●● —

Sötét harcosfi
pennát ragadna inkább.
Kötheti szabály?

— ●●● —

Kavargó folyó
mélyén, iszapba bújva
vár jövő-kavics.

- 35 -

Ősök fényéről
évszázadok homályát
karddal vágjuk át.

— ●●● —

Hulló levélben,
nyugvó természet ölen
tavasz híre kél.

— ●●● —

Fekete tarlón
fekete varjúhadak.
Fehér lesz a tél?

- 36 -

Tél

- 37 -

Apró szellem-lény,
Földre milliónyi száll;
szép hófödte táj.

Ó kétszínű tél!
A fagy pusztítja testem,
ám edzi lelkem.

Hó lepi nyomod,
lépted friss sebeket tép.
Csak menj konokul!

Lámpás fényére
égi tükörkép felel.
Téli telihold.

Szemlélve hosszan
Nap járását az égen
Holdkeltét láthatsz.

Izzó füstölő
barlang sötét zugában
szellemet ébreszt.

Látkép hegy ormán
meredek ösvény nélkül
nem oly gyönyörű.

Legyezőt rajzol
sorsunk a hóba, lessük
csak, ijedt szarkák.

Bolyongó lelkek,
én már látom az utam:
anyámba vágyok.

Fekete gyémánt
mágikus erejével
ruház fel minket.

Izzó parázson
ücsörög kövér kanná
gőz lesz, vagy tea?

Bármily sötétben
helyes utat mutathat
egyetlen mécses.

Esőcsepp - könnyek
fájó szívedre, várd a
szikrázó fagyot.

Ősz pucolta fa!
Jégvirágot hord ágad,
zöld rügy lesz fiad.

Üstökös száll át
jéghideg téli égen
meghalt szerelem.

Égi csillagok
végtelen tengerében
csepp az én gondom.

Fehér hópihék
szállingóznak az égből
bele a sárba.

Erdő álmába
betörtünk, mint ős káosz:
ütőfa reccsen.

Bár most hideg van,
akárhogy' is igyekeznek,
elolvad a hó.

A Hold kisasszony
bálján ím, egy bolond lett
a bálkirálynő.

Egy csésze tea,
kardom sarokban állván -
megpihenek én.

A KARD ÉS TOLL ÚTJA

A Kard és Toll Útja

*A Harcos Útja
és a Toll Útja bennem
Egységet alkot!*

A japán kultúrát ha alaposabban tanulmányozzuk, láthatjuk, hogy nagyon sok kis utat ismertek. Az élet egységéhez nagyon sok fajta úton el lehet jutni, legyen az teázertartás, festészet, kertrendezés, versírás, íjászat, vagy éppen a kardművészet gyakorlása. Fontos észrevenni, hogy vannak utak, melyek kiegészítik egymást, oly módon, hogy egyensúlyt teremtenek az emberben, nehogy amivel foglalkozik rossz, és önző irányba tévedjen. Ilyen páros lehet a kard és a toll útja.

Régen a szamurájok két csata közben nem ritkán verseket írtak, vagy egy nagyobb csata után szerzetesnek álltak. Sok harcos tanulmányozta a zen-filozófiát, amely megtanította őket arra, hogy

magukba szálljanak, és ne féljenek a haláltól.

Hódzsó Szóun (1432-1519) családjának huszonegy előírása között található az alábbi szakasz: „A kultúrát és a katonai tudományokat, a nyíllövészetet és a lovaglást állandóan tanulmányozni kell. Ez ősi szokás: egyrészt az irodalom, másrészt a katonai tudományok tanulmányozása. Mindkettőt egyidejűleg kell tanulmányozni.”

A tradicionális harcművészetekben általánosságban három kategóriát különböztetnek meg: a tanuló, a harcos és a harcművész kategóriáját:

- A tanuló, aki még az út elején van, még csak ismerkedik valamilyen harcművészeti stílussal vagy stílusokkal. Még igazából semmilyen tapasztalata sincs. Nagyon sokat kell még gyakorolnia, tapasztalnia. De ne felejtsük el a régi mondást, hogy az „ezermérföldes út is az első lépéssel kezdődik”.
- A harcos már nagyon sokat edzett, sok csatában vett részt, de lelkének fejlődésére nem fektet

kellő hangsúlyt. Nagy technikai tudással rendelkezik. Sokszor a technika rabjává válik. Számos példát lehetne említeni a történelem során.

- A harcművész az az ember, aki tudja, hogy a technika csak egy eszköz. Az igazi cél a személyiség fejlesztése és az egység megteremtése – amit régen test és lélek harmóniájának neveztek.

A fentiekben leírt egység elérésében nagyon sokat segíthet, ha a kardművészet gyakorlása mellett foglalkozunk valamilyen más művészettel is, mint például versírással.

Mielőtt bármit is íránk, szemlélődnünk, tapasztalnunk kell, az életben észre kell venni az apró kis dolgokat. A külső cselekvés egy belső cselekvéssé alakul át. Így képesek leszünk észrevenni az élet minden szépségét, és kellő gyakorlás, élmény, tudás, tapasztalás után valamilyen formába önteni.

A japán versírás gyöngyszemei apró kis versek, a haikuk. Amilyen rövidek, mégis olyan

szépek, hogy az ember lelkéig hatnak és teljesen megdöbbennek.

Költői játékokból született a tizenhét szótagos rövid vers, a haiku, amelyet a XVII. században Basó tett halhatatlanná.

Macuó Basó (1644-1694) hívő buddhista volt, sokak szerint szerzetes; nevét (banánliget) Edóban lévő kicsiny háza banánfáiról kapta. Élete nagyobb részét vándorúton töltötte, így érte a halálos megbetegedés is, Oszakában, egy költőné vendégeként. Műfajának, a haikunak talán legnagyobb mestere volt.

A haiku hagyományos japán verselési forma. A versek általában háromsorosak. A haiku összesen tizenhét szótagból (ondzsi) álló, címtelen, rímtelen és hangsúlyos vers. Három, 5-7-5 szótagszámú sorba tördelhető. Japán eredetiben ez a három sor sokszor valójában egy sorként jelenik meg, de ezt automatikusan három egységre tagolják. Minden sorban két hangsúly van.

A természet örök körforgása

Csaknem mindig találunk benne egy „évszak-szót” (kigo), amely a lélegzetvételnél haiku verset a természet nagy évi körforgásához köti.

Mivel az évszakok témája központi helyet foglal el a versben, ezért a költőnek ún. „évszakszókat” kellett alkalmaznia.

Például a „friss zöld fű”, az „ibolya” tavaszi, a „májusi eső”, a „rövid éjszaka” nyári, a „krizantém”, a „ciripelés” őszi, a „medve”, a „sas” téli ún. „évszakszó”. De a haikuköltő számára az sem volt mellékes, hogy milyen szókapcsolatban fordulnak elő ezek az „évszakszók”. Míg például a „vadlúd” a telet, a „hazatérő vadlúd” már a tavaszt idézi.

Nippon fiai tulajdonképp nem is négy, hanem öt évszakot tartanak számon: ők ugyanis az újév napját szinte külön évszagnak tekintik.

Az év utolsó napján leszámolnak a múlttal, kifizetik adósságaikat, elfelejtik keserves csalódásait, s az új esztendő terhektől, tartozásoktól tisztán kezdik. Kalendáriumukban egyébként az újév napja nem a mi január elsejénkre esik, hanem február elejére. Ilyenkor érzik: nemcsak az esztendő örök körforgásában áll be fordulat, hanem minden ember életében is.

Február, március, április – a három tavaszi hónap. Reggel és este még könnyű köd leng a táj felett. Nyílik a szilva- és a cseresznyevirág – de néha még hó hull fehér szirmaikra! Énekelni kezdenek a madarak, főleg a japánok kedvence, a csalogány, és a tó partján hangosan, fülsiketítően brekegnek a békák.

Nyáron, vagyis májusban, júniusban, júliusban gyakran elviselhetetlen a nyomasztó, párás hőség. Legyek és szúnyogok teszik keservessé a nappalokat – s épp ezért az est hűvössége szinte megváltásként hat. Az erdők mélyén a kakukk kiált, de még jellegzetesebb nyári muzsika a tücs-

kök hangos ciripelése.

Augusztus, szeptember, október a legszebb, legköltőibb évszaknak, az ősznek az ideje. A lehulló lomb, különösen a jávorfa bíbor levelei jellemzik. A véget érni nem akaró, egyhangú őszi esők adják az évszak zenéjét. Igen sok versben megjelenik a tépett, kopott madárijesztő – az elnyűtt, megviselt ember szimbóluma.

A hideg téli hetekben a költő, hacsak teheti, visszavonul kellemes, magányos kamrácskájába. Sőt szokás volt az is, hogy januárban pár hétre valamelyik kolostorba rejtőzzék el, s meditáljon az élet múlandóságán. Odakünn minden halott, mozdulatlan – még a hold is betegesen sápadt az égen. De a frissen esett hó tisztasága, szépsége szinte felér a cseresznyevirággal!

A Kavicsokban szereplő verseket barátaimtól gyűjtöttem össze és válogattam évszakok szerint.

A haiku és zen-buddhizmus

A haikuban általában a természettel és az emberi érzésekkel kapcsolatos gondolatokat fogalmazták meg, méghozzá úgy, hogy a minimalizmus szigorú törvényeinek betartásával bemutatták a gondolat megfogantatásának fizikai és hangulati körülményeit is.

A haiku versekhez gyakran képzőművészeti alkotások, illusztrációk is társulnak, ezeket a rajzokat és festményeket haigáknak nevezik.

A haiku alapvető jellegzetessége, hogy nem mond el, nem is ír le – egyszerűen fölmutat egy tényt, lehetőleg hétköznapi.

A keleti világszemlélet, s nemcsak a buddhista, nem úgy emberközpontú, mint a miénk – ott az ember csak a világ, a természet részeként szerepel, inkább csak rendező központ, formális centrum.

A japán poétika, a zen-buddhizmus esztétikai alapelvei szerint négy hangulatot, lelkiállapotot – s bizonyos mértékig természettörvény szintjére emelt – státuszt különböztet meg a világban, s az azt érzékelő és abban helyet foglaló emberben.

Az első ilyen státusz a szabi (sabisii): a magánynak, a dolgok elszigetelésének s ilyenként való kiteljesülésének – tehát örökkévalóságának is – mozzanata.

*Roskadó kunyhóm
korhadt szekrényéből a
szú kiköltözött.*

A magánynak a filozófiai tartalma nagyon lényeges. Az elmélkedés vagy dolgoknak a megfigyelése tapasztalatokat adhat. Fontos, hogy legyenek saját gondolataink, tetteink, vagy éppen egy saját vágáskombinációnk.

A másik kulcsfogalom a vabi (wabisii) – az egészen köznapi dolgokban felismerni hirtelen a

természetet, a törvényszerűt.

*Eperfa ágán
apró hernyó araszól.
Merre szállsz rigó?*

Az apró dolgok értékelése megtanít minket, saját életünket ne helyezzük mások elé. A kicsi hangya vagy egy elefánt ugyanúgy az élet része, nem számít a méret, vagy éppen melyik a szebb. Személyiségünk is ilyen összetett, vannak kicsi és vannak nagy hibáink. Mindkettőt ugyanolyan fontos kijavítani.

Az avare a harmadik poétikai fogalom, amelynek értelmét a történésnek és elmúlásnak az átérzése, nosztalgiával árnyalt megpillantása adja. Élet és halál kérdése.

*Hangyák serege
masiroz haza - viszik
a hős szamurájt.*

A Busidót (szó szerinti jelentése: „a harcos lovag útja”) mélyebben tanulmányozókat már régóta foglalkoztatták a fentebb felsorolt kategóriák. Az élet és halál kérdése alapvető fontosságú tanításokat tartalmaz. Először meg kell tanulnunk teljes életet élni, vagyis tisztelettel és szeretettel kell élni ahhoz, hogy a halállal szembe tudjunk nézni. Becsüljük meg életünket, mert nagy lehetőség. Ne legyünk elménk foglyai, az élet és halál, születés és elmúlás az élet két oldala. A természet a tökéletes felé megy, mi is törekedjünk afelé.

S végül mindennek a szintézise és legmagasabb szintű megjelenése (és megörökítése, kifejezése) a jügen : szó szerint „homály” a jelentése, s a természet játékának, megfoghatatlan titkának, rejtélyének megnyilatkozása. Az élet törvényszerűségeinek megjelenítése.

*Újhold, domb mögött
ezüst szárnyak csillannak -
megbújva lesem.*

A mai kor embere mindenféle törvényt kitalál. A természet viszont már régen megalkotta saját, működő törvényeit és ezek évezredekken keresztül éltették bolygónkat és a rajta lévő civilizációkat. Ezek a törvények tiszták, egyszerűek és örök érvényűek. A törvényeknek az életet kell védeniük, nem az érdekeket. A törvények sohasem öncélúak.

A Busido két vezéreszménye a hűség és kötelességtudat, ezek, és a belőlük eredeztethető hazafiság ma is a legfontosabb erények. A szolgálat, a közösségért való önfeláldozás a modern korok szamurájait is jellemzi.

A költészet és a szamurájok útja nagyon közel áll egymáshoz. Mint ahogy a rideg vasat a víz meglágyítja és rugalmassá teszi; ugyanúgy a művészetek a keményre edzett testet és szívet meglágyítják és szeretettel töltik meg.

Szabó Zsolt

Kiadta a TORII Könyvkiadó
Budapesten, 2004-ben
ISBN 963 217 493 3